

ДІАГНОСТИКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ: СТРАТЕГІЧНИЙ АСПЕКТ

Вінницький національний технічний університет;

Анотація

В статті розглянуто теоретико-методичні засади діагностики конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі в умовах ринкової трансформації 2026 року. Акцентовано увагу на переході від традиційного фінансового аналізу до комплексного стратегічного оцінювання, що включає рівень цифрової зрілості (BIM-готовність), інноваційний потенціал та відповідність критеріям сталого розвитку (ESG).

Ключові слова: діагностика конкурентоспроможності, будівельне підприємство, стратегічний менеджмент, BIM-технології, ESG-критерії, контролінг, інноваційний розвиток.

Abstract

The article examines the theoretical and methodological foundations for diagnosing the competitiveness of construction enterprises under the market transformation conditions of 2026. Emphasis is placed on the transition from traditional financial analysis to comprehensive strategic assessment, including the level of digital maturity (BIM readiness), innovative potential, and compliance with sustainable development criteria (ESG).

Keywords: competitiveness diagnostics, construction enterprise, strategic management, BIM technologies, ESG criteria, controlling, innovative development.

Вступ

В умовах динамічного відновлення інфраструктури України та жорсткої боротьби за інвестиційні ресурси, діагностика конкурентоспроможності будівельних підприємств стає не просто елементом аналізу, а критичним інструментом виживання. Традиційні методи оцінки, що базуються лише на фінансових показниках, у 2026 році є недостатніми, оскільки не враховують цифрову зрілість (BIM-готовність) та відповідність критеріям сталого розвитку (ESG).

Результати дослідження

В еволюції наукової думки можна виокремити різні підходи до розуміння конкуренції як фундаментальної економічної категорії та, відповідно, до методології управління стійким конкурентоспроможним розвитком підприємства. Ще в межах неокласичної теорії конкуренція розглядалася як природний механізм саморегуляції ринку, що забезпечує рівновагу попиту й пропозиції. Представники неоавстрійської школи наголошували на нерозривному зв'язку конкуренції з управлінською функцією підприємництва, розглядаючи її як «безперервний процес творчого руйнування» та створення нових, більш ефективних комбінацій факторів виробництва. У такому розумінні конкуренція виступає своєрідним «поживним середовищем» для підприємництва та «вічним двигуном» економічного розвитку. [1]

Загалом, визначення конкурентоспроможності в будівельній галузі включає в себе комплексний аналіз ринкових умов та внутрішніх можливостей, який спрямований на забезпечення стійкого росту та успіху в цій галузі. Основні складові конкурентоспроможності визначають успіх будь-якого підприємства в сучасному бізнесі. Ці складові включають якість, вартість, інновації, та сервіс, і кожна позиція відіграє ключову роль у впливі на конкурентоспроможність [2].

Діагностика конкурентоспроможності будівельного підприємства — це комплексний процес ідентифікації стану внутрішніх ресурсів та зовнішніх можливостей. На відміну від простого аналізу, діагностика має на меті «встановлення діагнозу» — виявлення вузьких місць, що заважають компанії масштабуватися або перемагати в тендерах.

Згідно з дослідженнями, ключовими об'єктами діагностики сьогодні є:

- Виробничо-технологічний потенціал: рівень зносу техніки та використання енергоощадних технологій.

- Інноваційний капітал: ступінь інтеграції BIM-моделювання (від 3D до 5D).
- Фінансова стійкість: здатність забезпечувати безперервне фінансування об'єктів у мовах інфляційних ризиків.

Сучасні методи та інструментарій для діагностування конкурентоспроможності підприємств є досить різноманітними, але більшість з них базуються на цифрових технологіях. Так, наприклад, автор джерела [1] стверджує, що цифрова трансформація бізнес-процесів у сфері будівництва сьогодні є не лише технологічною необхідністю, а й стратегічною умовою формування стійких конкурентних переваг підприємств галузі. Вона охоплює впровадження BIM-технологій, сервейінгу, ProTech та інших сучасних інноваційних рішень, які дозволяють забезпечити комплексне управління проектами, підвищити прозорість процесів, оптимізувати використання ресурсів і значно покращити якість прийняття рішень на всіх етапах життєвого циклу будівельного об'єкта. Цифровізація також створює передумови для інтеграції підприємств у глобальні технологічні мережі та забезпечує гнучкість у реагуванні на зміни ринкової кон'юнктури та технологічного середовища.

Для будівельних підприємств Вінниччини та України загалом актуальним є поєднання кількісних та якісних методів:

1. Бенчмаркінг: порівняння власних показників енергоефективності та собівартості квадратного метра з лідерами ринку (наприклад, порівняння з кейсами Концерну «Поділля» або ГК «Автострада»).
2. Метод інтегральної оцінки: розрахунок єдиного показника, що враховує частку ринку, рентабельність та рівень лояльності клієнтів.
3. Експертна діагностика за методикою SPACE: оцінка стратегічного положення та дій підприємства.

Важливо зазначити, що у 2026 році особлива увага приділяється «цифровій діагностиці» конкурентоспроможності підприємств — оцінці швидкості обробки даних та точності прогнозування термінів будівництва за допомогою III-алгоритмів.

Результати дослідження свідчать, що для підвищення точності діагностики будівельним компаніям слід впроваджувати систему предиктивного контролінгу. Це дозволяє виявляти падіння конкурентоспроможності ще на етапі проектування, а не після завершення фінансового року.

Ключові показники (KPI) для моніторингу:

- Коефіцієнт виграних тендерів (Win Rate): відношення виграних лотів до поданих заявок у системі Prozorro.
- Індекс репутаційного капіталу: оцінка задоволеності кінцевих споживачів та медіа-активність бренду.
- Екологічний індекс (CO2 footprint): рівень викидів при виробництві будматеріалів та будівництві.

Висновки

Загальна конкурентоспроможність будівельних підприємств залежить від взаємодії внутрішніх та зовнішніх факторів. Очевидно, що підприємства, які здатні адаптуватися до змін і вдосконалювати свої процеси, зазвичай мають кращі шанси на успіх у конкурентному середовищі будівництва. При цьому, діагностика конкурентоспроможності має бути безперервним процесом, а не разовим заходом. Для будівельних підприємств Вінницького регіону пріоритетом має стати перехід від оцінки минулих результатів до діагностики майбутнього потенціалу (готовність до роботи з іноземними грантами, використання екологічних матеріалів та автоматизація управління проектами).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Польова Н. Цифровізація процесів реалізації інвестиційно-будівельних проектів. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. Том 26. Випуск 3 (76) 2025.
2. Окландер Т.О., Саламаха П.І. МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ. Економічний простір. №195. 2024.

Красвський Андрій Володимирович – аспірант, Факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Kraievsky Andriy V. - postgraduate student, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: Andrej_15@ukr.net

Науковий керівник: Спіфанова Ірина Юріївна, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, urifanova@vntu.edu.ua